

Samlad hållbarhetsbedömning

Bilaga 2 till samrådshandling för *Ändring av översiktsplanen för norra staden och järnvägen - Tillägg med anledning av Ostlänken*

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund och syfte	3
Metod och avgränsningar	3
Sammanhang i planprocessen	3
Måluppfyllelse	5
Ekonomiska konsekvenser	15
Samhällsekonomiska konsekvenser	15
Samhällsekonomisk nyttokalkyl	15
Näringsliv och arbetsmarknad	15
Bostäder och befolkning	17
Externa effekter	18
Konsekvenser sett till exploateringsekonomi	18
Översiktlig kostnadskalkyl	19
Sammanfattning av den ekonomiska konsekvensbedömningen	20
Miljökonsekvenser	21
Sammanfattning av miljökonsekvensbeskrivningen	21
Sociala konsekvenser	23
Metod	23
Bedömning	23
Sammanhållen stad	23
Möten och samspel	24
Identitet	25
Hälsofrämjande miljöer	25
Delaktighet	26
Sammanfattning av den sociala konsekvensbedömningen	26
Målkonflikter	28
Referenser	29

Inledning

Bakgrund och syfte

Kommunen ska enligt plan- och bygglagen (PBL, 3 kap. 5 §) i översiktsplanen redovisa hur hänsyn tas till och samordning sker med nationella, regionala och lokala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling. Vid planläggning och prövning av mark- och vattenanvändning ska kommunen även beakta de allmänna intressen som framgår av PBL 2 kap. samt miljö kvalitetsnormerna och hushållningsbestämmelserna i miljöbalken (MB, 3–5 kap.).

Ändringen av översiktsplanen för norra staden och järnvägen är ett tillägg kopplat till utbyggnaden av Ostlänken. Den nya järnvägen innebär både möjligheter och utmaningar för Linköpings utveckling. Planen ska skapa förutsättningar för nya stadsdelar, förbättrad regional tillgänglighet och stärkt näringsliv, samtidigt som natur-, kultur- och sociala värden ska bevaras och utvecklas.

Syftet med den samlade hållbarhetsbedömningen är att på ett tidigt och översiktligt plan:

- Identifiera hur planförslaget förhåller sig till relevanta mål och strategier.
- Belysa målkonflikter mellan olika intressen.
- Redovisa ekonomiska, miljömässiga och sociala konsekvenser som underlag för politiska beslut.

Bedömningen är ett viktigt steg i att säkerställa att den fysiska planeringen bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling.

Metod och avgränsningar

Arbetet har genomförts parallellt med framtagandet av planförslaget och bygger på: genomgång av mål och strategier på nationell, regional och kommunal nivå, med fokus på relevans för planområdet och så lokal beslutsnivå som möjligt.

En miljöbedömning har genomförts med hjälp av en extern konsult. Miljökonsekvensbeskrivningen sammanfattas i denna bilaga och finns att läsa i sin helhet som en separat bilaga till översiktsplanen. Avgränsningssamråd genomfördes med Länsstyrelsen i planarbetets uppstart.

Den ekonomiska konsekvensbeskrivningen har genomförts med stöd av ett underlag från extern konsult med fokus på samhällsekonomiska nyttor. Endast ett centralt område kring centralstationen har analyserats för att undvika att göra analysen alltför övergripande. En analys av exploateringsekonomi har också genomförts av kommunens mark- och exploateringsenhet.

Planförslagets sociala konsekvenser har bedömts på en översiktlig nivå utifrån kommunens vägledning för social hållbarhet i fysisk planering.

Bedömningen har strukturerats för att möjliggöra jämförelse mellan olika målområden och lyfta fram potentiella synergier och konflikter.

Sammanhang i planprocessen

Enligt PBL ska en översiktsplan ge vägledning för beslut om mark- och vattenanvändning samt hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Den samlade hållbarhetsbedömningen är en integrerad del av planprocessen och utgör underlag för samråd och vidare arbete med planförslaget.

Bedömningen bidrar till att säkerställa att översiktsplanens inriktning är väl förankrad i hållbarhetsprinciper och att planens genomförande sker med hänsyn till ekologiska, sociala och ekonomiska dimensioner av hållbar utveckling.

Måluppfyllelse

Enligt bestämmelser i Plan- och bygglagen (3 kap. 5§) ska det i översiktsplanen redovisas hur kommunen i den fysiska planeringen avser ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Eftersom endast hänsyn till relevanta mål, planer och program ska redovisas har ett urval gjorts inför bedömningen. Ifall det finns beslutade mål/planer/program inom samma område men på olika beslutsnivåer sker endast redovisning av hänsyn till det dokument/mål som är beslutat på så lokal nivå som möjligt. Utvalda dokument och redovisning av bedömningen finns i nedanstående tabell.

Ämne/Namn	Beslutsnivå	Innehåll	Redovisning av hänsyn och samordning
<i>Hållbarhet övergripande</i>			
Hållbarhetspolicy för Linköpings kommunkoncern	Kommunalt		<i>Dokumentet slår fast att Linköpings kommunkoncern ställer sig bakom Agenda 2030 och de globala målen. Policyn bedöms inte eftersom det finns andra mål, planer och program som konkretiserar hållbar utveckling på nationell, regional och lokal nivå.</i>
FN:s globala mål för hållbar utveckling	Nationellt	FN:s sjutton mål för hållbar utveckling som ska vara uppnådda år 2030. Innehåller bland annat mål för att minska ojämlikheter och orättvisor, hållbara städer och samhällen, ekosystem och biologisk mångfald, rent vatten och sanitet för alla samt att lösa klimatkrisen.	Bedöms inte eftersom det finns mål, planer och program som konkretiserar hållbar utveckling på nationell, regional och lokal nivå.
Nationella miljökvalitetsmålen	Nationellt	Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen. Består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål och ett antal etappmål.	Bedömning mot relevanta miljökvalitetsmål ingår i miljökonsekvensbeskrivningen.

Ämne/Namn	Beslutsnivå	Innehåll	Redovisning av hänsyn och samordning
Gemensam översiktsplan för Linköping och Norrköping	Mellankommunal	Planen behandlar de övergripande principerna för markanvändning och bebyggelse under de kommande decennierna. Hanterar flera mellankommunala planeringsfrågor.	Planförslaget bidrar till att uppdatera och konkretisera den gemensamma översiktsplanens inriktningar om att samordna infrastruktur- och bebyggelseutveckling samt att utveckla nya stationsområdet till centralpunkt för såväl resenärer som besökande och boende. Detta är ett viktigt steg att utveckla Linköping och Norrköping till en gemensam storstadsregion.
Strukturbild Östergötland	Regionalt		<i>Bedöms inte eftersom det finns en gemensam översiktsplan för Linköping och Norrköping, som hanterar liknande frågor.</i>
Politik för gestaltad livsmiljö	Nationellt	Anger nationellt mål för arkitektur, form och design. Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.	Fångas genom att planförslaget anger utvecklingsinriktningar för bebyggelse samt inriktningar för utformning av ny markanvändning. Bland annat bedöms gestaltungsprinciper för Stångåns årum, lägen för strategiska stråk, inriktning om att samla högre bebyggelse, samt principer om en stadsmässig bebyggelsestruktur bidra till målet. I planförslaget finns även ställningstaganden att bevara och utveckla befintliga kultur- och naturmiljöer.
Strategi för levande och trygga städer	Nationellt	Nationellt mål för stadsutveckling är att "Sveriges städer utifrån sina förutsättningar ska utvecklas till levande, trygga och robusta livsmiljöer där människor trivs och vill vistas. Sverige ska vara ett föregångsland för hållbar utveckling av attraktiva städer." Pekar ut tretton fokusområden för den nationella stadsutvecklingspolitiken: livskvalitet, kultur, arkitektur och gestaltning, handel och besöksnäring, mobilitet, trygghet, trädgårdsstaden, fysisk aktivitet, trafiksäkra skolvägar, forskning och innovation, minskad klimatpåverkan, ökad klimatanpassning och säkrade ekosystemtjänster, beredskap samt digitalisering.	Den framtidsbild och de bärande inriktningar för stadens utveckling som planförslaget utgår från ligger i linje med strategins viljeinriktning.

Ämne/Namn	Beslutsnivå	Innehåll	Redovisning av hänsyn och samordning
<i>Klimatpåverkan och klimatanpassning</i>			
Klimat- och energiprogram för Linköpings kommun	Kommunalt	Linköpings kommun ska bidra till att kommungeografin ska uppnå netto-noll växthusgasutsläpp senast 2045. Det innebär att kommunkoncernen, utifrån sin rådighet, använder alla tillgängliga verktyg för att främja och ge förutsättningar för invånare och näringsliv att göra klimatmedvetna val. Innehåller fem prioriterade insatsområden: • Energi- och klimateffektiva bostäder, lokaler och verksamheter • Klimateffektiv bygg och anläggning • Hållbar mobilitet och resurseffektiva transporter • Proaktivt arbete för negativa utsläpp • Produktion och distribution av förnybar och robust el, värme och kyla	Kommunen har genom den fysiska planeringen stor indirekt påverkan på färdmedelsval. Planförslaget behandlar främst insatsområdet hållbar mobilitet och resurseffektiva transporter. Den övergripande inriktningen i översiktsplanen är att öka andelen hållbara och yteffektiva resor av det totala antalet resor som görs. Främsta skälet är ökad konkurrens om plats i gaturummen. När staden växer ökar konkurrensen om marken, vilket medför ett ökat behov av att prioritera hur stadens gator ska användas. I sin tur leder detta till positiva effekter för att begränsa klimatpåverkande utsläpp.
Energi- och klimatstrategi för Östergötland (2024-2027)	Regionalt		<i>Bedöms inte eftersom det finns ett kommunalt klimat- och energiprogram.</i>
Klimatstrategi för Sverige	Nationellt		<i>Bedöms inte eftersom det finns ett kommunalt klimat- och energiprogram.</i>
Mål för energipolitiken	Nationellt		<i>Bedöms inte eftersom det finns ett kommunalt klimat- och energiprogram</i>

Ämne/Namn	Beslutsnivå	Innehåll	Redovisning av hänsyn och samordning
Klimatanpassningsprogram för Linköpings kommun	Kommunalt	Ger en helhetsbild över riskerna inom kommunen kopplade till pågående klimatförändringar och klimatförändringar som inte kommer att kunna undvikas. Pekar ut långsiktiga inriktningar och strategier med prioritering av särskilda utvecklingsinsatser för att anpassa kommunens verksamhet för att hantera risker.	Planförslaget pekar ut områden där mark behövs för tillfälliga översvämningsytor och viktiga rinnvägar för vatten i samband med skyfall. Förändringar i det prioriterade nätet för utryckningstrafik har anpassats för att undvika framkomlighetsproblem i samband med skyfall. Som utvecklingsinriktning anges att planeringen av Linköpings nya stadsdelar behöver anpassas efter och nyttja grön- och blåstrukturens svalkande effekter.
Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning	Nationellt		<i>Bedöms inte eftersom det finns ett kommunalt klimatanpassningsprogram.</i>
Teknisk försörjning			
Vattentjänstplan för Linköpings kommun	Kommunalt	Beskriver kommunens långsiktiga planering för att tillgodose behovet av kommunalt vatten och avlopp, samt redovisa hur de kommunala VA-anläggningarna ska säkras för att klara framtida skyfall. Gällande vattentjänstplan beskriver hur Linköpings kommun i dagsläget arbetar med vattentjänster på en övergripande policynivå.	Den skyfallskartering och konsekvensbedömning av skyfall som tagits fram i samband med vattentjänstplanen utgör planeringsunderlag för planförslagets utpekade tillfälliga översvämningsytor och skyfallsvägar. Vattentjänstplanens definition av dagvatten tillämpas. Eftersom gällande vattentjänstplan främst är en nulägesbeskrivning finns få inriktningar som påverkar förhållandet till översiktsplanen.
Avfallsplan för Linköpings kommun	Kommunalt	Avfallsplanen innehåller bland annat en avfallstrappa med fokus på att mer avfall ska återbrukas och återvinnas. Planen innehåller inriktningar på olika nivåer, allt från tillgänglighet till återvinningscentraler och masshantering. Planen innehåller inriktningar på olika nivåer, allt från tillgänglighet till återvinningscentraler, hantering av deponier och	Främst avfallsplanens mål om deponier har påverkat planförslaget, då planområdet innehåller flera deponier. Målet beaktas för inriktningar kring hur planförslaget förhåller sig till miljö kvalitetsnormer för ytvattenförekomster. Hänsyn till behov av säkring av Nykvarnsdeponin vid

Ämne/Namn	Beslutsnivå	Innehåll	Redovisning av hänsyn och samordning
		masshantering	utveckling av grönområdet på Stångebrofältet framgår av planförslaget.
<i>Transporter och kommunikationer</i>			
Nationella mål för transportpolitiken	Nationellt	Transportpolitikens övergripande mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Funktionsmålet innebär att transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Transportsystemet ska vara jämställt - likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov. Hänsynsmålet innebär att transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt, bidra till att det övergripande generationsmålet för miljö och miljö kvalitetsmålen nås samt bidra till ökad hälsa.	I den nationella politiken ska funktionsmålet och hänsynsmålet vara lika viktiga, vilket också har försökt återspeglas i planförslaget. Planförslaget betonar att transportsystemet ska vara mångsidigt, flexibelt och robust. Den övergripande inriktningen i översiktsplanen är att öka andelen hållbara och yteffektiva resor av det totala antalet resor som görs. För att möta funktionsmålet redovisas satsningar och investeringar i infrastrukturen för såväl gång-, cykel-, bil- och kollektivtrafik. För att möta hänsynsmålet föreslås bland annat hänsyn och behov av buller- och vibrationsreducerande åtgärder, prioriterat när för utryckningstrafik samt att prioriterade cykelvägar ska vara säkra och ha trygga korsningar.
<i>Grön- och blåstruktur</i>			
Naturvårdsprogram för Linköpings kommun	Kommunalt	Naturvårdsprogrammet ger en bakgrund till natur och naturvård i kommunen och anger den övergripande inriktningen med målområden och strategier för naturvårdsarbetet.	Planförslagets bärande inriktningar för grön -och blåstruktur är att nyttja och utveckla mångfunktionella ytor samt att stärka och integrera Stångån Kinda kanal. Ett antal ekologiska stråk pekas ut, som ska säkras och utvecklas som gröna och mångfunktionella spridningssamband. Varje värdefullt

Ämne/Namn	Beslutsnivå	Innehåll	Redovisning av hänsyn och samordning
			naturområde i naturvårdsprogrammets naturdatabas som berörs av planförslaget redovisas separat med tillhörande ställningstagande. För i princip alla områden är ställningstagandet att naturvärdena ska bevaras i så hög utsträckning som möjligt. Där befintliga värden inte kan bevaras helt och hållet anges att kompensationsåtgärder ska vidtas för värden som går förlorade.
Regional handlingsplan för grön infrastruktur	Regionalt		<i>Bedöms inte eftersom det finns ett kommunalt naturvårdsprogram.</i>
Naturnära vägar till hälsa, hållbar tillväxt och utveckling - Regional strategi för att nå friluftsmålen i Östergötland 2020-2030.	Regionalt	Har tagits fram av Länsstyrelsen Östergötland. Ska ge stöd och vägledning för de aktörer som på olika sätt möjliggör människors utevistelse i länets natur- och kulturmiljöer. Övergripande målet är att möjliggöra naturupplevelser för alla.	Ett viktigt koncept är att miljöerna runt Stångån ska utvecklas för att stärka Stångån som riksintresse för friluftslivet. Det ska bland annat ske genom att möjligheten att röra sig längs med Stångån bibehålls och förbättras, att vattenmiljön blir mer lättillgänglig och att den utnyttjas av fler invånare och besökare.
Sveriges friluftsmål	Nationellt		<i>Bedöms inte eftersom det finns en regional friluftsstrategi.</i>
Offentlig och kommersiell service			
Idrottspolitiskt program	Kommunalt	Beskriver hur Linköpings kommun vill skapa förutsättningar för Linköpingsborna att vara fysiskt aktiva. Programmets fem fokusområden är: 1. Aktiv i en förening 2. Aktiv utanför det organiserade föreningslivet	Främst fokusområdet <i>mötesplatser för aktivitet</i> är relevant för planförslaget. I planförslaget pekas strategiska platser för idrotts- och fritidsanläggningar ut som ett säkerställande att behovet av dessa platser beaktas i kommande planering.

Ämne/Namn	Beslutsnivå	Innehåll	Redovisning av hänsyn och samordning
		3. Mötesplatser för aktivitet 4. En aktiv skola/förskola 5. Upplevelser som främjar fysisk aktivitet	
Kulturpolitiskt program	Kommunalt	Utgör grunden för en långsiktig kulturpolitik som bidrar till allas möjlighet att uppleva delaktighet i kulturlivet, att stödja konstnärlig förnyelse och kulturell mångfald, samt att främja ett levande kulturarv för såväl sin samtid som framtid.	Främst fokusområdet "kulturlivets scener och mötesplatser" är relevant för planförslaget. I planförslaget pekas strategiska platser för kultur och evenemang ut. På platserna ska möjligheten för utveckling av befintliga kulturanläggningar säkras och nya anläggningar och målpunkter som riktar sig till många besökare kunna prövas. Anläggningarna ska kunna programmeras och utvecklas kontinuerligt utifrån aktuella behov.
Nationella kulturmiljömålen	Nationellt	Enligt de nationella kulturmiljömålen ska det statliga kulturmiljöarbetet främja: • Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas. • Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön. • Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser. • En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.	Översiktsplanen identifierar och anger ställningstaganden för kulturmiljöer som bedöms vara särskilt värdefulla enligt plan- och bygglagens definition samt av regionalt intresse enligt Länsstyrelsen Östergötland. Ställningstaganden finns även knutet till den befintliga stationsbyggnaden som är ett byggnadsminne. Kulturmiljöer som kommer få negativa konsekvenser är i stor utsträckning knutet till påverkan från Ostlänken. Där så sker är viljeinriktningen att försöka bevara det kulturhistoriska värdet så långt som möjligt. Miljöer som inte riskerar uppenbar negativ påverkan föreslås bevaras och utvecklas.

Ämne/Namn	Beslutsnivå	Innehåll	Redovisning av hänsyn och samordning
<i>Jämlikhet och trygghet</i>			
Program för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete	Kommunalt	Tydliggör målområden, långsiktiga insatser och arbetssätt för kommunens arbete så att det bidrar till ett Linköping där brottsligheten minskar och där invånare och besökare: inte är rädda att utsättas för brott, har förtroende för kommunala instanser samt känner sig delaktiga i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.	Målområde som är relevant för planförslaget är "ökad trygghet och minskad brottslighet kopplat till allmän plats". Planförslaget tar främst fasta på trygghetsaspekter på allmän plats längs med Stångån och vid den nya centralstationen. Behov av att planera in trygghetsskapande funktioner tas även upp för området "Omvandlingsområde väster om centralstationen".
Tillsammans mot brott- ett nationellt brottsförebyggande program	Nationellt		<i>Bedöms inte eftersom det finns ett kommunalt brottsförebyggande program.</i>
Folkhälsostrategi för Östergötland	Regionalt	Ska stimulera till ett långsiktigt systematiskt folkhälsoarbete för att uppfylla det nationella folkhälsopolitiska målet att "Skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation".	Främst målområde "boendemiljö och hälsa" är relevant för planförslaget. Att ha tillgång till en fullgod och ekonomiskt överkomlig bostad hanteras genom kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning. Hänsyn kopplad till pris och bostadsbehov hos särskilda grupper hanteras i senare planeringsskeden. I delar av området kan bullernivåer och/eller luftföroreningshalter förväntas bli höga. Planförslaget anger inriktningar för att minska biltrafiken och utformning av gaturummen på gator med höga luftföroreningshalter som syftar till att förebygga risk för höga halter. Inriktning för buller- och vibrationsåtgärder på Ostlänken anges för att minska risken för bullerstörningar med negativa hälsoeffekter.

Ämne/Namn	Beslutsnivå	Innehåll	Redovisning av hänsyn och samordning
Nationella folkhälsomål	Nationellt		<i>Bedöms inte eftersom det finns en regional folkhälsostrategi.</i>
<i>Bostadsförsörjning och sysselsättning</i>			
Riktlinjer för bostadsförsörjning	Kommunalt	Visionen i riktlinjerna är "I Linköpings kommun har alla en bostad med god kvalitet i en trygg miljö, många har hittat sitt drömboende och ingen är hemlös". Den övergripande målsättningen är att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Riktlinjerna innehåller tre målområden: 1. Skapa förutsättningar för bostadsutbyggnad som möter behov över tid 2. Bidra till ett brett bostadsutbud som möter efterfrågan och behov 3. Tillgodose behovet av bostäder för särskilda grupper där kommunen har ett särskilt ansvar.	Planförslaget bidrar till förutsättningar för en hög och jämn byggtakt under planeringshorisonten. Stora områden föreslås för funktionsblandad bebyggelse vilket inkluderar nya bostäder. Planförslaget går inte in på frågor om upplåtelseformer, hustyper eller lägenhetsstorlekar. Planförslaget hanterar inte heller behovet av att tillgodose bostäder för särskilda grupper.
Etableringspolicy för Linköpings kommun	Kommunalt	Policyn sätter riktningen för arbetet med att främja en god geografisk struktur för Linköpings näringsliv. Syftet med policyn är att öka kommunens attraktionskraft för nyetableringar, expansioner och investeringar vilket ger fler arbetstillfällen och därmed bidrar till en långsiktigt ökad skattekraft.	Relevanta principer för planförslaget är: *attraktiva verksamhetsområden *befintliga handelsetableringar stärks *effektivt markutnyttjande. Enligt policyn ska kommunen främja förtätning inom befintliga verksamhetsområden. Planförslaget uttrycker att verksamhetsområdet i Torvinge kan utvecklas med fler verksamheter. Det avstyr även att handelsetableringar ska ske här. De verksamhetsområden som föreslås bedöms ha en attraktivitet främst för verksamheter som är i behov av ett gott logistikläge.
<i>Civil beredskap</i>			

Ämne/Namn	Beslutsnivå	Innehåll	Redovisning av hänsyn och samordning
Regional livsmedelsstrategi	Regionalt	Syftar till att öka produktionen och konsumtionen av livsmedel producerade i Östergötland. Innehåller fyra fokusområden: 1. Kund och konsument. 2. konkurrenskraft. 3. Offentlig upphandling 4. Trygghet.	Planförslaget innebär ett ianspråktagande av jordbruksmark och motverkar strategins syfte. Ianspråktagande på Stångebro motiveras av att området ligger centralt i Linköping och innehåller viktiga funktioner för en blandad stadsmiljö redan idag, såsom skolor och idrott, samt att befintlig och ny infrastruktur gör marken svår att bruka på ett rationellt sätt. Områdets omvandling kommer att bidra till utvecklingen av en rundare och mer sammanhållen stad. Ianspråktagandet i Kallerstad och Köpetorp motiveras av att kommunen bedömer det som ett väsentligt samhällsintresse att kunna erbjuda plats för verksamheter i goda kommunikationslägen då detta främjar en hållbar transportinfrastruktur och minskar negativ påverkan på bostadsområden. Anspråket anses motiverat med tanke på områdets läge inom stadens gränser och att befintlig och ny infrastruktur gör marken svår att bruka på ett rationellt sätt.
Nationella Livsmedelsstrategin 2.0	Nationellt		<i>Bedöms inte eftersom det finns en regional strategi.</i>

Ekonomiska konsekvenser

Samhällsekonomiska konsekvenser

Samhällsekonomisk nyttokalkyl

Konsultfirman Sweco har genomfört en samhällsekonomisk nyttokalkyl. Det är en metod för att värdera konsekvenserna av ett projekt eller en policy ur hela samhällets perspektiv. Målet är att identifiera vilka resurser som krävs och vilka samhällsnyttor som genereras. Kostnader och nyttor översätts till monetära termer så långt som möjligt för att möjliggöra en kvantitativ jämförelse. En samhällsekonomisk nyttokalkyl är inte en budgetkalkyl, då den inte utvärderar kostnader och intäkter för en enskild organisation. Nyttanalysen väger in externa effekter och sociala konsekvenser. Det gör den till ett verktyg som sträcker sig bortom en snäv ekonomisk beräkning och utgör en mer övergripande samhällsbedömning.

Endast ett område omkring den nya centralstationen har ingått i analysen. Se figur nedan. Eftersom stora områden inte ingår i de siffror som presenteras är de samhällsekonomiska nyttoeffekterna kraftigt underskattade. I de områden som inte ingått bedöms andelen nya arbetsplatser bli lägre och andelen nya bostäder högre jämfört med det analyserade området. De övergripande resonemangen om hur samhällsekonomiska nyttor uppkommer är gångbara även för områden som inte ingått i analysen.

Område som ingått i samhällsekonomisk nyttokalkyl. Bebyggelsen är en illustration från den stadsutvecklingsskiss som utgör ett av underlagen till översiktsplanen.

Näringsliv och arbetsmarknad

Arbetsstillfällena

Genom nya lokaler för kontor, butiker, restauranger, hotell, förskolor och andra verksamheter uppstår direkta nyttor genom fler arbetsstillfällena i de nybyggda stadsdelarna.

Ytterligare nyttor uppstår genom indirekta effekter i andra delar av kommunen och övriga regionen. Dels ökar efterfrågan på insatsvaror och tjänster när de direkta arbetsstillfällena etableras i de nybyggda stadsdelarna. En del av dessa varor och tjänster levereras från arbetsplatser i andra delar av kommunen, varvid ytterligare arbetsstillfällena uppstår. Det sker också genom att efterfrågan på varor och tjänster ökar när ekonomin växer. Fler blir sysselsatta och den sammanlagda lönesumman i samhället växer. I detta ingår även en ökad efterfrågan på offentlig service när befolkningen växer, genom att fler invånare i kommunen och regionen efterfrågar bland annat vård, skola och omsorg.

Utifrån planerad bebyggelse i analysområdet bedöms att utrymme skapas för totalt cirka 14 000 arbetsstillfällena. Huvuddelen av arbetsstillfällena bedöms uppkomma inom kontorsverksamheter och övriga inom butikslokaler, hotell och restaurang samt förskolor. Över tid tillkommer drygt 4 700 ytterligare arbetsstillfällena genom indirekta spridningseffekter. Detta innebär ett totalt tillskott till antalet arbetsstillfällena på nära 18 800.

Detta kan även uttryckas i termer av årsarbetsstillfällena, genom att summera de årliga arbetsstillfällena för samtliga år under tidsperioden 2030-2050. Beräknat på detta sätt uppstår cirka 220 000 arbetsstillfällena genom direkta effekter i de nybyggda stadsdelarna och drygt 30 000 årsarbetsstillfällena någon annanstans i Linköping. Dessutom tillkommer cirka 40 000 årsarbetsstillfällena genom indirekta spridningseffekter någon annanstans i regionen.

Tillskott till bruttoregionalprodukt

Nyttorna i ett näringslivsperspektiv kan också mätas i termer av tillskott till Bruttoregionalprodukten (BRP), det vill säga den regionala (eller kommunala) motsvarigheten till Bruttonationalprodukt (BNP), vilket motsvarar det samlade värdet av alla varor och tjänster som produceras under ett år.

På samma sätt som för arbetsstillfällena uppstår tillskottet till BRP genom samma direkta och indirekta effekter, där den direkta effekten är det tillskott som genereras av arbetsstillfällena. Motsvarande indirekta och inducerade effekter uppstår genom ökad produktion av insatsvaror och tjänster samt genom den växande ekonomin. Summerat fram till och med år 2050 uppstår ett tillskott till Bruttoregionalprodukten på cirka 400 miljarder kronor.

Inkomster och skatteintäkter

Ytterligare nyttor inom arbetsmarknadsområdet som tillfaller kommunen är den ökning av inkomster och därvid följande ökade kommunala och landstingskommunala skatteintäkter som de tillkommande arbetsstillfällena genererar. Utifrån de summerade årsarbetsstillfällena 2030-2050 som beräknats, ökar de samlade disponibla inkomsterna under hela perioden fram till och med år 2050 med cirka 80 miljarder kronor. Utifrån detta utgår skatteintäkter på kommun- och regionnivå på cirka 40 miljarder kronor.

Attraktionskraft för övriga etableringar

Nyttorna enligt ovan är beräknade med utgångspunkt i det som fångas i en modellbaserad analys, där tillkommande arbetstillfällen genererar spridningseffekter genom effektsamband baserade på ökad efterfrågan på insatsvaror och tjänster.

Utöver dessa strikta samband kan även andra mer dynamiska effekter vara tänkbara i ett näringslivsperspektiv, där de nybyggda områdena bidrar med attraktionskraft för ytterligare etableringar i närområdet.

Arbetsmarknadseffekter under byggtiden

Under tiden som Ostlänken uppförs genom Linköping uppstår även ekonomiska effekter på arbetsmarknad och näringsliv genom de tillfälliga arbetstillfällen som uppstår. Dessa kan också räknas som samhällsekonomiska nyttor, även om de endast ger en påverkan under byggtiden.

Utgångspunkten för beräkningen av nyttor är ungefärliga uppskattningar av investeringskostnader på drygt 4 miljarder kronor. Till detta antas en genomförandetid på fem år. Utifrån detta bedöms utbyggnaden av Ostlänken genom Linköpings kommun generera drygt 2800 årsarbetstillfällen. Uttryckt som tillskott till regionalekonomin, så beräknas bygget av Ostlänken genom Linköping tillföra 2,7 miljarder kronor till bruttoregionprodukten.

Bostäder och befolkning

Bostadsbyggande

Bostadstillskott kan anses som en direkt nytta för en kommun eller region på huvudsakligen tre olika sätt.

Fler bostäder ger utrymme för befolkningstillväxt, vilket på sikt gynnar kommunen genom ökat skatteunderlag och potential för fler och mer diversifierade arbetstillfällen. Inom det område som ingår i den samhällsekonomiska nyttokalkylen beräknas cirka 1900 lägenheter byggas i de nya stadsdelarna.

Under tiden som bostäderna och verksamhetslokalerna byggs uppstår tillfälliga ekonomiska effekter genom arbetstillfällen hos byggentreprenörer och deras leverantörer av insatsvaror och tjänster. Detta ingår i nyttor för arbetsmarknad och näringsliv.

Nyttor uppstår också genom ökade fastighetsvärden för de bebyggda tomterna. Statistik över försäljningar av hela fastigheter med flerbostadshus är inte lika tillgänglig som för småhus, varför exakta beräkningar över utveckling av det samlade fastighetsvärdet inte kan göras i den typ av bebyggelse som planeras i analysområdet.

Befolkningsutveckling

Befolkningsutvecklingen i en tillväxtregion styrs i allt väsentligt av tillgången till bostäder. I något mindre mån kan även förtätning – det vill säga fler boende per befintlig bostad – innebära en ökad befolkning. De bostäder som tillgängliggörs i de nya bygrätterna i de nya stadsdelarna ger underlag till fler boende i kommunen, vilka på sikt innebär bättre tillväxtmöjligheter, ökat skatteunderlag och fler arbetstillfällen. Det kan därför anses vara väl etablerat att en ökad befolkning innebär ökade nyttor för kommunen.

I snitt bor det 2,1 personer per lägenhet i Sverige. Med detta som utgångspunkt ger de nya bygrätterna i analysområdet ett befolkningsutrymme på nästan 4000 personer. Över tid ger en större befolkning en större total befolkningstillväxt, vilket ger en större volym i hela kommunen och hela

regionen än enbart inflyttade i bostäderna i de nya stadsdelarna. Genom befolkningens befintliga åldersstruktur och genom den standardiserade åldersfördelning som antas för inflyttare i nya bostäder, kommer andelen av befolkningen i arbetsför ålder (20-64 år) att bli allt mindre över tid.

Externa effekter

Påverkan på tillgänglighet och restider

Vid uppförande av järnvägsspår delas områden upp, vilket minskar möjligheten att korsa stadslandskapet. Detta skapar så kallade barriäreffekter, som kan vara både fysiska och psykologiska. Den fysiska barriären som en järnväg utgör minskar tillgängligheten och kan leda till längre restider och omvägar. Järnvägen skapar ofta även hinder som inte är fysiska. Många undviker att röra sig nära järnvägar på grund av rädsla för brott, särskilt vid dåligt upplysta gångtunnlar eller avlägsna övergångar. Barriäreffekter kan också ha en social dimension där de minskar interaktionen mellan människor på olika sidor av spåren.

Området norr om stationen är svårare att nå än området söder om spåren, vilket leder till längre restider för invånare norr om stationen. Markförlagda spår begränsar antalet möjliga passager av järnvägsspåren. Vid ett genomförande av översiktsplanens förslag kommer det dock finnas fler passagemöjligheter i staden jämfört med dagens järnvägsanläggning.

Passager sker över eller under spåren vilket är positivt ur såväl ett trafiksäkerhetsperspektiv som för intern restid. Det medför också vissa utmaningar. Ramper kan innebära en risk för driftstörningar och i förlängningen minska kollektivtrafikens resiliens och robusthet.

Konsekvenser sett till exploateringsekonomi

Ekonomiska bedömningar i översiktsplaneskedet är mycket översiktliga och förenade med stora osäkerhetsfaktorer eftersom lokalisering och utformning av exploateringsområden och kommunaltekniska anläggningar inte är fastlagda och eftersom långa utbyggnadstider påverkar nuvärdet av kostnader och intäkter. Resultatet av konsekvensbeskrivningen ska därför inte ses som utfallet av framtida utbyggnad av området utan snarare som ett underlag för vidare resonemang. Ju tidigare i planprocessen de ekonomiska konsekvenserna utvärderas, desto större är möjligheterna att göra anpassningar för att påverka utfallet. Allt eftersom mer detaljerad planläggning av området sker och genomförandefrågorna tydliggörs kan noggrannare kostnadsbedömningar utföras.

Utbyggnad i enlighet med planförslaget ger upphov till intäkter vid försäljning av mark på planlagda tomter och kostnader i samband med utbyggnad av allmänna anläggningar. I de fall kommunen är markägare säljer kommunen planlagda tomter och erhåller intäkterna. När privata aktörer är markägare tillfaller intäkterna istället dessa. Kommunen äger en del av marken i området. Andelen kommunalt ägd mark varierar mellan olika delar av området. I exempelvis Stångebro äger kommunen och kommunägda bolag en stor del av marken medan andelen kommunalt ägd mark i Steninge och Kareby är relativt liten.

I de fall kommunen äger marken kan kommunen driva exploateringen. Vid genomförande i privat regi finns möjlighet för kommunen att ta ut exploateringsbidrag från exploatören för att bekosta utbyggnad av allmänna anläggningar. Kommunen har rätt att ta ut medfinansieringsersättning för statlig infrastruktur såsom Ostlänken om kommunen har medfinansierat den statliga anläggningen. Ett krav är att aktuella fastigheter ökar i värde på grund av den statliga investeringen. Eventuell

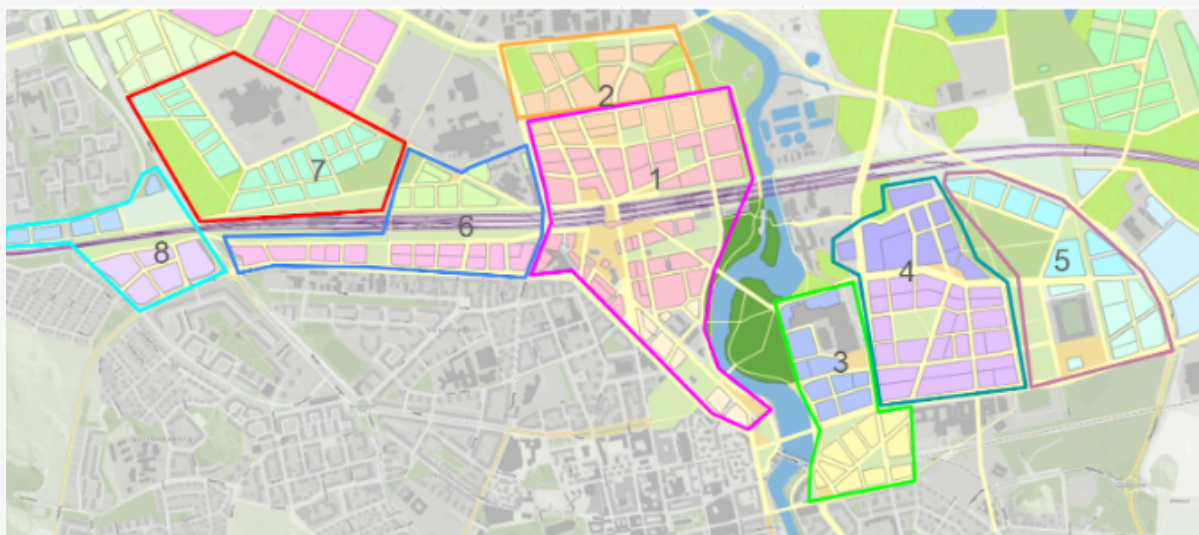
medfinansiering tar ut i samband med tecknande av exploateringsavtal vid framtagande av ny detaljplan. Ett alternativ är att kommunen köper mark från privata aktörer och driver exploateringen. Det medför initiala kostnader i samband med markförvärvet, men intäkter i samband med försäljning av tomter i ett senare skede.

Utgifterna består av kostnader för nybyggnad och ombyggnad av allmänna platser, exempelvis gator, parker och torgytor. Ytterligare kostnader som uppstår är till exempel sanering av förorenad mark, ledningsomläggningar, uppfyllnad och bortschaktning av jordmassor samt plan- och projekteringskostnader.

Kommunala anläggningar som direkt påverkas av Ostlänken är föremål för ersättning från Trafikverket. Exempel på sådana anläggningar är vägar, broar och ledningar. Generellt ersätter Trafikverket Linköpings kommun för befintliga funktioner med nuvarande standard, till exempel avseende vägbredder och antal körfält. Om Linköpings kommun önskar höja standarden eller lägga till funktioner som inte ses som ersättning för en befintlig funktion, exempelvis en ytterligare passage, är de föremål för förhandling och kostnadsfördelning mellan Linköpings kommun och Trafikverket.

Översiktlig kostnadskalkyl

En översiktlig ekonomisk genomförbarhetsanalys som genomförts internt inom kommunen ger en mycket grov uppskattning av kostnader och intäkter kopplade till olika typer av anläggningar – såsom gator, parker, torg och broar. Analysen har genomförts som en totalkostnadskalkyl, vilket innebär att samtliga intäkter och kostnader redovisas oavsett om de belastar kommunen eller någon annan aktör. Utbyggnad av Ostlänken ingår dock inte i kalkylen då kostnader för denna belastar Trafikverket. Sammanfattningsvis presenterar analysen en helhetsbild av de totala kostnaderna för utbyggnad av allmän plats och de förväntade intäkterna från markförsäljning inom åtta olika delområden. Se figur nedan.

Karta som visar indelning av områden som ingått i totalkostnadskalkyl i åtta olika områden. Kvarteren är en illustration från den stadsutvecklingsskiss som utgör ett av underlagen till översiktsplanen.

Den övergripande slutsatsen är att det sammanlagda nettoutfallet för alla delområden är positivt. Det innebär att uppskattade intäkter från markförsäljning överstiger uppskattade kostnader för

utbyggnad av allmänna platser. Det ska återigen noteras att alla vinster inte tillfaller kommunen utan respektive fastighetsägare och att alla kostnader för allmänna platser inte kommer belasta kommunen.

Trots många osäkerheter indikerar analysen en övergripande ekonomisk bärkraft för den planerade utvecklingen. Attraktiviteten och utvecklingspotentialen skiljer sig dock mellan delområdena. Skillnader i attraktivitet för olika markanvändningar, såsom kontor, bostäder och centrumverksamheter, kan påverka den framtida exploateringen och därmed intäkterna. Utbyggnad av området sker under en mycket lång tid. Det innebär att under vissa perioder kommer utgifterna överstiga intäkterna, medan det omvända förhållandet kommer gälla under andra perioder.

Sammanfattning av den ekonomiska konsekvensbedömningen

Den samhällsekonomiska analysen visar på betydande nyttor av utvecklingen kring Ostlänken och den nya centralstationen. Inom det analyserade området skapas utrymme för cirka 14 000 direkta arbetstillfällen och totalt nära 18 800 inräknat spridningseffekter, vilket motsvarar cirka 220 000 årsarbetstillfällen fram till 2050. Detta ger ett beräknat tillskott till BRP på cirka 400 miljarder kronor och ökade kommunala och regionala skatteintäkter på runt 40 miljarder kronor.

Därtill tillkommer nästan 1 900 nya bostäder, motsvarande plats för omkring 4 000 invånare, vilket stärker skatteunderlaget och tillväxtpotentialen. Byggtiden för Ostlänken medför tillfälliga nyttor på cirka 2 800 årsarbetstillfällen och ett BRP-tillskott på 2,7 miljarder kronor.

Analysen visar att den samlade exploateringen har positivt nettoresultat, där intäkter från markförsäljning överstiger kostnader för allmän plats, även om utfallet varierar mellan delområden. Trots osäkerheter pekar bedömningen på en stark övergripande ekonomisk bärkraft.

Miljökonsekvenser

För planer som enligt Miljöbalken ska kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning genomföras och en miljökonsekvensbeskrivning upprättas. En översiktsplan kan i de flesta fall antas medföra en betydande miljöpåverkan. I aktuell ändring av översiktsplanen bedömer Linköpings kommun att betydande miljöpåverkan kan antas.

Projektbyggaren AB och WSP har på uppdrag av Linköpings kommun genomfört en miljöbedömning parallellt med översiktsplanarbetet, samt tagit fram en miljökonsekvensbeskrivning, MKB av förslaget. Miljökonsekvensbeskrivningen finns i sin helhet som bilaga 3 till samrådshandlingen. Här nedan ges en översiktlig summering av innehållet och dess slutsatser.

Sammanfattning av miljökonsekvensbeskrivningen

Miljöbedömningen har avgränsats geografiskt till de stadsdelar och områden som påverkas av den nya järnvägsanläggningen och tidsmässigt till tre horisonter: före byggstart, omkring 2040 när staden väntas ha 200 000 invånare, samt 2060. Bedömningen omfattar endast konsekvenser av lokaliseringen och inte Trafikverkets tekniska genomförande av Ostlänken. Urvalet av miljöaspekter har gjorts utifrån bedömningen av betydande miljöpåverkan, och omfattar bland annat stads- och landskapsbild, kulturmiljö, naturmiljö, rekreation och friluftsliv, jordbruksmark, vattenkvalitet, luftkvalitet, buller, risk och säkerhet, klimatanpassning samt energianvändning och klimatpåverkan.

Miljöbedömningen har genomförts som en målstyrd process där planförslaget och nollalternativet bedömts mot nationella, regionala och kommunala mål. I nollalternativet ligger Ostlänkens tidigare sträckning och stationsläge kvar i översiktsplanen, trots att Trafikverket driver den nya lokaliseringen. Detta bedöms ge fördröjningar, motverka klimatmål och försämra möjligheterna att utveckla innerstaden. Planförslaget bedöms generellt bidra till måluppfyllelse, särskilt för klimatpåverkan genom att möjliggöra överflyttning av resor från väg och flyg till järnväg, och för stadsutveckling genom att stärka centrala Linköping. Samtidigt identifieras målkonflikter, exempelvis mellan begränsad klimatpåverkan och god bebyggd miljö, då järnvägen innebär intrång i landskapet och påverkan på närmiljön, bland annat buller och barriäreffekter. En tätare stad kan även ge ökade lokala miljöbelastningar och minskad tillgång till grönytor om strategierna inte följs.

Konsekvensanalysen visar att stads- och landskapsbilden påverkas av nya spårdragningar, broar och stationsområdet, men också kan stärkas genom ny bebyggelse och bättre kopplingar. Kulturmiljöer berörs, särskilt riksintressen och värdefulla strukturer, men påverkan kan mildras med anpassad utformning. Naturmiljöer och ekologiska samband kan fragmenteras men också utvecklas genom kompensationsåtgärder och grönstrukturplanering. Rekreationsmöjligheter kan förbättras genom nya parker, stråk och tillgång till Stångån. Viss jordbruksmark tas i anspråk, men planförslaget bedöms ge bättre förutsättningar för resurseffektiv markanvändning än nollalternativet. Vattenmiljöer påverkas främst under byggskedet, medan långsiktig vattenkvalitet kan gynnas av planerade åtgärder. Luftkvaliteten kan förbättras genom minskad biltrafik, medan buller kräver åtgärder som skärmar och planering av bebyggelsens läge. Risker från farligt gods, förorenad mark och klimatrelaterade händelser hanteras genom lokalisering och utformning. Planen stöder klimatanpassning och främjar minskad klimatpåverkan genom transportomställning.

Samlad bedömning är att det tematiska tillägget stärker möjligheterna till en hållbar stadsutveckling och klimatomställning i Linköping, förutsatt att föreslagna åtgärder och strategier genomförs

konsekvent. Måluppfyllelsen är högre än för nollalternativet, men framgången är beroende av fortsatt samordning med Trafikverkets planering och genomförande av skydds- och kompensationsåtgärder.

Sociala konsekvenser

Att bedöma de sociala konsekvenserna av ett tillägg till översiktsplanen innebär att värdera hur den framtida fysiska miljön kan påverka människors livskvalitet och sociala förutsättningar. Socialt välbefinnande beror på många faktorer och varierar mellan individer. Bedömningen fokuserar därför på vilka strukturella förutsättningar för social hållbarhet som planen skapar. Hur dessa sedan förvaltas och utvecklas ligger utanför planens direkta påverkan.

Social hållbarhet är en av tre grundpelare i hållbar utveckling. I fysisk planering handlar det om att skapa en god livsmiljö för alla – platser där människor trivs, möts och deltar i stadslivet. Utformningen av en plats och dess funktioner bidrar också till att avgöra vilka som använder den, och om den upplevs som trygg, attraktiv och inkluderande.

Metod

Linköpings kommun har en vägledning för hur sociala hållbarhetsaspekter ska integreras i planeringsprocessen. Den omfattar fem aspekter:

1. Sammanhållen stad
2. Möten och samspel
3. Identitet
4. Hälsofrämjande miljöer
5. Delaktighet

I denna konsekvensbedömning har fokus legat på strukturella och övergripande perspektiv. Frågor som rör detaljerad platsutformning bedöms i senare planeringsskeden. De fem aspekterna kan tillämpas och påverkas i olika grad i tidiga och sena skeden av en samhällsbyggnadsprocess.

Bedömning

Sammanhållen stad

En sammanhållen stad innebär att bebyggelse och funktioner binds samman av stråk och vägnät utan fysiska eller mentala barriärer. Detta ger bättre tillgång till stadens utbud, stärker sociala kontakter och ökar tillit och tolerans mellan olika grupper.

Relevans för bedömningen

Det översiktliga skedet ger stora möjligheter att arbeta med en sammanhållen stad då utformningen av en övergripande stadsstruktur påverkar förutsättningarna för människors rörlighet.

Konsekvenser

Planområdet omfattar mark intill den nya järnvägsanläggningen och angränsande stadsdelar. I dag består delar av området av jordbruksmark och verksamhetsområden med begränsad allmän tillgång. Planförslaget omvandlar dessa till en blandad stadsmiljö med bostäder, arbetsplatser, offentliga rum och service.

För att staden skall bli funktionsblandad och offentliga platser befolkade behövs olika typer av målpunkter utspridda i den nya stadsväven. Att sprida målpunkter alltför brett kan dock lätt bli

ogenomtänkt, och snarare kan en viss klustring bidra till att platser och stråk förstärks. Planförslagets utvecklingsinriktning föreslår att funktioner för exempelvis handel och kommersiell service, besöksnäring, kultur samt idrottsändamål får vissa tyngdpunkter i den nya stadsmiljön i syfte att stärka områdena i sin utveckling.

Två strategiska lägen för publika målpunkter föreslås:

- Sydöstra Skäggetorp, som kan stärka kopplingen mellan Skäggetorp och innerstaden.
- Kallerstad, som kan ge nytt liv åt en relativt okänd plats och bredda Linköpings mentala stadskarta.

Den nuvarande barriären Södra stambanan försvinner, men Ostlänken tillkommer som ny barriär. Även Stångån/Kinda kanal fungerar som både barriär och rekreativt stråk. Planen föreslår flera nya kopplingar för gång, cykel och kollektivtrafik över dessa hinder, med stationsområdet som central nod. Detta kan minska det mentala avståndet mellan innerstaden och norr även om det geografiska avståndet inte förändras.

Bedömning

Planförslaget ger goda förutsättningar för en sammanhållen stad, men framgången är beroende av att planerade kopplingar genomförs med hög kvalitet och att nya barriärer hanteras effektivt.

Möten och samspel

I en stad som främjar möten och samspel mellan människor finns det attraktiva mötesplatser och miljöer där människor trivs och gärna vistas. Möten och samspel mellan människor kan öka tolerans och tillit mellan invånarna och bidra till en bättre sammanhållning. Forskning visar att människors hälsa och levnadsval som utbildning och yrke påverkas av det sociala sammanhang de befinner sig i och vilka människor de möter i sin vardag och växer upp med.

Relevans för bedömningen

Den sammanhållna staden skapar redan i det översiktliga skedet underlag för mötesplatser genom sin struktur. Attraktiva mötesplatser uppstår ofta i anslutning till välanvända stråk. Både kommersiella och offentliga mötesplatser behöver ett tillräckligt flöde av människor för att bli levande.

Konsekvenser

Planen pekar ut strategiska torg och gröna mötesplatser (närparker, stadsdelsparker, stadsparker) vid knutpunkter där viktiga stråk möts. Detaljutformning och innehåll fastställs i senare skeden, men inriktningen stödjer sociala funktioner.

Årummet längs Stångån/Kinda kanal lyfts fram som ett centralt rekreativt stråk med potential att utvecklas för aktiviteter både på och vid vattnet. Tillsammans med en ny stadspark kan detta bli en betydande mötesplats för hela staden.

Planförslaget föreslår ny bebyggelse och nya kopplingar genom södra Tornby som idag är ett verksamhetsområde som kan upplevas otryggt och ödsligt på kvällar, helger och nätter. Det kan ta tid innan bebyggelsen etableras på platsen medan nya kopplingar kan utvecklas tidigare. Nya stråk och mötesplatser i området kan med rätt utformning ge förutsättningar för att befolka området även dessa tider och på sikt bidra till ökad trygghet i området.

Bedömning

Planförslaget stärker förutsättningarna för möten och social interaktion, men resultatet beror på hur mötesplatsernas innehåll och trygghet prioriteras i detaljplaneringen och kommunala investeringar.

Identitet

Begreppet identitet har inom fysisk planering två olika innebörder. Den första handlar om ett områdes eller en plats karaktär, till exempel gestaltning, arkitektur, uttryck eller landmärken som gör den unik och utmärker den till skillnad från andra platser. Det kan kallas för platsens lokala särart. Den andra handlar om människors mentala inställning och känslomässiga förhållande till platsen och kulturell förankring till en plats eller ett område.

Relevans för bedömningen

Här finns en tidsfaktor som är svår att hantera i ett översiktligt skede. Många av planförslagets miljöer kommer sannolikt ta lång tid att utveckla vilket gör det svårt att båda sia om och bygga en specifik identitet. Det finns dock aspekter av identitetsbegreppet som kan ges förutsättningar genom hur stadsstrukturen etableras och hur utvecklingen anpassas till platsens förutsättningar och historia som kan anses relevanta att bedöma.

Konsekvenser

Många av områdena har idag en lågprofilidentitet, men med historiska inslag som kan lyftas fram. Planförslaget föreslår att kulturmiljöer kring den gamla järnvägen, hamnen och stationen utvecklas med respekt för historien. Äldre industribyggnader och motorbåtshamnen norr om stationen kan bidra till en unik grundidentitet att bygga vidare på och blanda med nya inslag.

Stångebro ska utvecklas som en förlängning av innerstaden, med bostäder och idrotts- och rekreationsfunktioner som kan ge ett starkt barn- och ungdomsperspektiv. Den södra delen får en tät och profilerad bebyggelse med innerstadskaraktär som kan fungera som en tydlig orienteringspunkt.

Bedömning

Planen lägger en stabil grund för nya identiteter, men dessa behöver utvecklas genom långsiktig platsförvaltning och dialog med framtida användare.

Hälsofrämjande miljöer

Med hälsofrämjande miljöer avses gröna och blåa miljöer med rekreativa inslag. Hälsa handlar om människans tillstånd av fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. Natur och grönska har positiva effekter på människors hälsa, bara att genom fönstret ha utsikt över en grön miljö sänker blodtryck och upplevd stress.

Relevans för bedömningen

I ett tidigt skede som en översiktsplan kan man på en strukturell nivå arbeta med tillgång till rekreativa gröna och blå miljöer samt stråk och områden som uppmuntrar till motion, rörelse och aktivitet.

Konsekvenser

Planområdets geografi ger olika förutsättningar för hälsofrämjande miljöer. I öster finns större sammanhängande grönområden som föreslås bevaras och knyts samman med nya gång- och cykelstråk. I väster är tillgången till grönområden liten. Planförslaget föreslår bevarande av

huvuddelen av de miljöer som finns samt utveckling av nya grönytor. I varje stadsdel föreslås lägen för nya stadsdelsparker med plats för aktivitet och spontanidrott.

Stångån/Kinda kanal utvecklas som ett sammanhängande rekreativt stråk. Genom att komplettera motorbåtshamnen med parkmiljöer och offentliga funktioner kan området bli mer tillgängligt för allmänheten. Andra gröna stråk ska knyta samman Mörtlösa hage, Kallerstad gård och årummet.

Många idrottsanläggningar på Stångebro föreslås vara kvar och nya kunna etableras, vilket ger god tillgänglighet både lokalt och regionalt.

Bedömning

Planen ger goda förutsättningar för hälsofrämjande miljöer, under förutsättning att grönytor och stråk skyddas och utvecklas enligt intentionerna.

Delaktighet

Delaktighet handlar om att öppna upp och bjuda in fler i samhällsplaneringsprocessen genom att låta de som känner platsen bäst och sedan ska använda den vara delaktiga. De som bor, arbetar eller vistas i ett område har ofta värdefull kunskap som bör tas vara på. Genom att arbeta med delaktighet är det möjligt att få in fler perspektiv i planeringen och lyssna till röster som kanske inte annars alltid hörs, till exempel barns.

Relevans för bedömningen

Delaktighet är svår att bedöma i ett översiktligt skede, men avgörande för social hållbarhet i genomförandet.

Konsekvenser

Översiktsplanen samråds enligt plan- och bygglagen, men många områden är i dag obebodda och har låg allmän kännedom. Det kräver breda dialoger och involvering av befintliga aktörer, fastighetsägare och föreningsliv. Eftersom utvecklingen sker stegvis under lång tid behöver dialogprocesserna vara kontinuerliga och inkluderande.

Bedömning

För att skapa ägarskap och legitimitet behöver delaktighetsarbetet vara aktivt, långsiktigt och riktat mot både nuvarande och framtida intressenter.

Sammanfattning av den sociala konsekvensbedömningen

Ändringen av översiktsplanen bedöms överlag ge goda strukturella förutsättningar för social hållbarhet. Genom att stärka stadens sammanhållning, peka ut strategiska mötesplatser, värna och utveckla grön- och blåstrukturen samt lyfta platsers historia läggs en stabil grund för framtida attraktiva och inkluderande stadsmiljöer.

De största möjligheterna bedöms ligga i:

- **Sammanlänkning av innerstad och nya stadsdelar** genom strategiska kopplingar över barriärer.
- **Nya publika målpunkter** som kan bredda stadens utbud och mentala karta.
- **Utveckling av rekreativa stråk och grönytor** som stärker folkhälsan.
- **Kulturmiljöer som identitetsskapande resurs** i omvandlingen.

Samtidigt finns utmaningar som kan begränsa utfallet om de inte hanteras:

- Risken att nya barriärer skapas om planerade kopplingar inte genomförs fullt ut.
- Behovet av noggrann platsutformning och trygghetsskapande åtgärder för att mötesplatser ska bli attraktiva och använda.
- Osäkerheten kring hur identitet formas över tid i områden som förändras långsamt.
- Kravet på långsiktiga och inkluderande dialogprocesser för att bygga ägarskap.

Målkonflikter

Planförslaget stödjer många nationella, regionala och kommunala mål, men flera målkonflikter framträder där olika intressen och strategier står emot varandra.

Nedan beskrivs de viktigaste potentiella målkonflikterna samt kommunens syn på hur dessa kan hanteras.

Bebyggelse och jordbruksmark

Utbyggnad av bostäder, verksamheter och infrastruktur föreslås bland annat ske på jordbruksmark, vilket kan sägas gå emot både regional och nationell livsmedelsstrategi om ökad inhemsk produktion. Inriktningen motiveras av de centrala lägena och närheten till befintlig infrastruktur, behov av en sammanhållen stad och logistiklägen för näringslivet, samt att kommunens övergripande strategi för ianspråktagande av jordbruksmark medför att huvuddelen av kommunens jordbruksmark värnas.

Klimatmål och transportbehov

Målet om ökad andel hållbara resor stöds genom den nya järnvägen och stationen, ett förbättrat kollektivtrafikenät och nya gång/cykelkopplingar. Nya verksamhets- och bostadsområden kan också generera ökad biltrafik och klimatpåverkan, särskilt i etableringsfasen innan andra mobilitetslösningar är fullt utbyggda. Kommunikationsåtgärder och strategier för bygg- och etableringsfas för att underlätta för utvecklingen kommer att hanteras separat från planprocessen.

Grön- och blåstruktur och exploateringstryck

Planförslaget bevarar och utvecklar gröna stråk och rekreativa miljöer. Det finns viss risk att värdefulla naturmiljöer påverkas negativt av den nya järnvägen och kräver kompensationsåtgärder. Utbyggnaden som helhet bedöms generera flera ekonomiska nyttor, men krav på hög exploateringsgrad kan inverka negativt på tillgång till ytor för grönstruktur, sociala funktioner och kulturmiljö. Planförslagets inriktningar om att bevara befintliga grönytor så långt som möjligt bedöms viktigt för att de nya stadsdelarna ska kunna tillgodogöra sig nyttorna av etablerad grönska och äldre träd, jämfört med om enbart nya grönytor ska etableras.

Kulturmiljö och stadsutveckling

Kulturhistoriskt värdefulla miljöer kring den gamla stationen och industribebyggelse riskerar påverkas av Ostlänken och föreslagna ny bebyggelse. Planförslaget har avvägt de utpekade värdena mot de nyttor som den nya järnvägen ger för staden och stadsutvecklingen. Inriktningar för bevarande och anpassning av kulturmiljöer till de nya stadsmiljöerna föreslås, men vissa miljöer kan komma att påverkas negativt.

Barriäreffekter och sammanhållen stad

Ostlänken ger närhet till andra delar av landet via järnvägen, men också en ny barriär i stadsväven trots att befintlig barriär (Södra stambanan) försvinner. Planförslaget föreslår kopplingar i starka stråk för att mentalt och fysiskt överbrygga järnvägsbarriären. Det bedöms av stor vikt att planerade passager byggs ut med hög kvalitet för att inte ge minskad tillgänglighet och social sammanhållning.

Trygghet, social inkludering och snabb utbyggnad

Planen anger strategiska mötesplatser och parker samt nya stråk genom idag otillgängliga områden som kan agera som trygghetsskapande åtgärder. Vid ett långt genomförande riskerar områden att upplevas otrygga och ödsliga under flera år. Dialog, delaktighet och tillfällig användning kan bidra till att minska riskerna.

Referenser

Linköpings kommun (2024), PM Social hållbarhet inom fysisk planering, intern vägledning.

Projektbyggaren Teknik Syd AB (2025), Miljökonsekvensbeskrivning till ändring av översiktsplanen för norra staden och järnvägen, tillägg med anledning av Ostlänken.

Sweco (2024), Samhällsekonomisk nyttokalkyl. En jämförelse mellan mellan markförlagd och upphöjd spåranläggning för Ostlänken i centrala Linköping.